

26.01.001

FRIHET

M R A

FRIHET

Et skuespill om våre dagers Afrika

OSLO 1955

FRIHET

Idéen ble fremkastet av dr. F. N. D. Buchman ved

Verdenskonferansen for Moralsk Opprustning i

Caux, Sveits 28. juli 1955

Representanter for syv afrikanske nasjoner holdt det

første møte for å skrive skuespillet 29. juli 1955

Første oppførelse i Caux 5. august 1955

Første oppførelse i Westminster Theatre, London 10. august 1955

Første oppførelse i Paris, Frankrike 17. august 1955

Første oppførelse i Bonn, Tyskland 19. august 1955

Copyright Moral Re-Armament 1955

Dette kan ikke oppføres uten skriftlig tillatelse av
Moralsk Opprustning, Apalveien 45, Oslo

Harald Lyche, Drammen

Personene

i den rekkefølge de viser seg på scenen:

Hans majestet OBONGEN Konge av Bokondo
ASUNKE Dronningen
ADAMU Statsminister
MUTANDA Leder av Det afrikanske nyreisingsparti
ROLAND Administrativ representant for en fremmed makt
JOHN PALAVER Leder av Afrikas nasjonale parti
MAGGIE PALAVER Leder for torgkonene; gift med John Palaver
PAULINE MUTANDA Gift med lederen av Det afrikanske nyreisingsparti
KABALA } Tilhengere av Mutanda
TADIMA }
FAU ADAMU Statsministerens hustru
TJENER OG HEROLD

lagt merke til at det er skjedd en stor forandring med ham og også med
fra Adamu.

OBONGEN: Adamu snakker stadig om en «revolusjon» – en «forvandling»
av den menneskelige natur. Jeg vil sannelig ikke ha noen revolusjon.
Hva vår mildhjerte og revolusjonære politiker Mutanda ville forandre
i en natur, ville alltid være så mye bedre, men det betyr ikke å gjøre
seg det umulige. Adamu går rundt og drømmer. La ham fortsette med
det – så lenge han ikke oppflammer andre til å sette i gang en revolusjon
som mot oss. Trygghet for tronen – sikkerhet for våre beundrere – og
lydlighet og gjensidighet fra våre underdaner – det er alt jeg ber om.
(Adamu kommer inn og hilser ærbødig.)
Adamu!

SKUESPILLERNE

og alle medarbeidere gjør sin innsats uten godtgjørelse.

Mange gir hele sitt liv og alt de eier, i den faste beslutning å gi verden en ny ånd.

Alle som ønsker å bidra økonomisk, har anledning til det, alt etter midler og overbevisning.

Sjekker og pengebeløp mottas ved bokdisken, eller sendes direkte til Morlask Opprustning, Apalveien 45, postgirokonto 12579.

FRIHET

1. AKT

SCENEN viser tronsalen til Obongen av Bokondo. I bakgrunnen til høyre den imponerende inngangen til tronsalen. På en forhøyning i bakgrunnen til venstre står Obongens trone. En stol for dronningen på en lavere forhøyning i bakgrunnen, og en stol for statsministeren på en lavere forhøyning i forgrunnen. Til høyre for statsministeren står en god stol, og tre andre gode stoler står til høyre på scenen. Disse er beregnet på hans majestets gjester som kommer til audiens.

Man hører dempet musikk og trommer før teppet går opp.

Kongen sitter på tronen.

Medlemmer av kongens husstand kommer inn og hilser ham høytidelig god morgen, én etter én, mens musikken fortsetter.

Dronning Asunke kommer sist. Hun bøyer seg og hilser, og musikken stanser.

OBONGEN: Hør her, Asunke, hva er det som har hendt Adamu og konen hans. Har du hørt noe om det?

(Han gir henne et tegn om å sette seg.)

ASUNKE: Majestet, helt siden Adamu kom tilbake fra sin reise har jeg lagt merke til at det er skjedd en stor forandring med ham og også med fru Adamu.

OBONGEN: Adamu snakker stadig om en «revolusjon» — en «forvandling av den menneskelige natur». Jeg vil sannelig ikke ha noen revolusjon. Hvis vår nidkjære og revolusjonære politiker Mutanda ville forandre sin natur, ville allting være så mye bedre, men det nytter ikke å ønske seg det umulige. Adamu går rundt og drømmer. La ham fortsette med det — så lenge han ikke oppflammer andre til å sette i gang en revolusjon mot oss. Trygghet for tronen — sikkerhet for våre besiddelser — og lydighet og tjenestvillighet fra våre undersåtter — det er alt jeg ber om.

(Adamu kommer inn og hilser ærbødig.)

Adamu!

ADAMU: Jeg hilser Dem, majestet.

OBONGEN: Referer dagsordenen for meg.

ADAMU: Den viktigste sak, majestet, gjelder de nye skattene. Folket er meget urolig over dem. Herr Roland, Imperias representant, har bedt om foretrede nå i formiddag. Herr Mutanda kommer også.

(En tjener kommer inn. Han kaster seg på jorden og melder . . .)

TJENEREN: Majestet Obongen, det står en mann utenfor. Han sier du vet at han skulle komme.

OBONGEN: Nå ja, det er sant. Mutanda, den temperamentsfulle politiker, sa han kom for å hilse på meg klokken halv elleve. Det må være ham.

TJENEREN: Ja, majestet, jeg tror det er Mutanda, den mannen som snakker så mye på politiske møter.

OBONGEN: Vis ham inn. *(Tjeneren går ut.)* Asunke, gå inn på rommet ditt. Jeg skal treffe deg når jeg har talt med denne bråkete politikeren.

(Asunke reiser seg fra stolen sin, bøyer seg dypt for ham og sier . . .)

ASUNKE: Kan jeg få lov til å bli her og høre på, min herre. Kan hende jeg kan finne en god måte å ta ham på.

(Med en bevegelse gir Obongen henne lov til å sette seg igjen, hvilket hun gjør. Mutanda kommer inn og berører gulvet med hendene idet han hilser.)

MUTANDA: Vær hilset, store hersker. Forstyrrer jeg en familiesammenkomst, majestet?

ASUNKE: Så hyggelig det ville være å ha deg med på våre familiesammenkomster som en bror. Men du er iallfall velkommen, og hvis jeg ikke er i veien, kan du ha din prat med kongen.

OBONGEN: Ja, Mutanda, hva er det om å gjøre nå da?

MUTANDA: Jeg er kommet for å tale med deg om herr Roland. Det kan ikke fortsette lenger på denne måten. Det afrikanske nyreisingsparti som jeg representerer, er på krigsstien, og vi ønsker din hjelp både moralsk, åndelig og politisk.

ADAMU: Mutanda, jeg er enig med deg. Det du trenger er keiserens moralske og åndelige støtte, og glem ikke at han også trenger moralsk og åndelig støtte fra deg.

MUTANDA: Kongen trenger ikke noe fra meg og mitt parti. Vi ønsker bare at han skal støtte oss.

OBONGEN: Hva trenger du min hjelp til? Hva er det du vil? Sitt ned, Adamu. Sitt ned, Mutanda, og fortell oss hva det er.

(Adamu setter seg på statsministerens stol; Mutanda på en av de tre stolene som står til høyre på scenen.)

OBONGEN: Nå, Mutanda?

MUTANDA: Majestet. Vi er offer for politisk tyranni. Vi er offer for *(M. reiser seg)* økonomisk utbytting. Vår kultur er blitt undertrykt, og det afrikanske folks verdighet trådt i støvet. Alt dette må det bli slutt på, og det straks.

ADAMU: Det er sant. Alt dette må det bli slutt på, men hvem skal gjøre slutt på det og på hvilken måte?

MUTANDA: Vi i Det afrikanske nyreisingsparti skal sette en stopper for det, og du, som er kongens statsminister. Også hans majestet selv burde hjelpe oss.

ADAMU: Hvis det forslag du kommer med er godt, kan du gjøre regning med min hjelp, Mutanda. *(Mutanda setter seg.)* Men vi må få greie på hvem som er årsak til dette politiske slaveriet og denne nedvurderingen av det afrikanske folk som du taler om.

MUTANDA: Vårt lands statsminister burde kjenne til dét. Er du ikke klar over at du bare bærer en tom tittel?

OBONGEN: Mutanda, hvis min venn og statsminister ønsker å vite hvorfor han må hjelpe deg før han gjør det, må du fortelle ham grunnen. Og hvis du vil gjøre deg noen forhåpning om vår hjelp, må du vise ærbødighet. Husk, du kommer som en tigger.

ADAMU: Med min gamle innstilling ville jeg ha sagt til hans majestet at du tar feil og at han burde be deg gå. Men nå, med min nye innstilling, vil jeg be kongen gi deg lov til å fremstille din sak. Hvem mener du er årsak til alt dette, Mutanda?

MUTANDA: *(Reiser seg og går nærmere Adamu.)* Uansett hva du tror eller ikke tror så vet jeg at imperialistene har skylden for alle våre vanskeligheter. Det afrikanske nyreisingsparti er av samme mening, og vi har satt oss som mål å fri landet fra dem. Enten du blir med oss eller ikke, kommer vi til å kjempe denne kampen med alt vi eier og har.

(En tjener kommer inn, kaster seg på jorden, og sier . . .)

TJENEREN: Majestet, herr Roland ber om å få tale med deg.

(Roland kommer skridende gjennom inngangen og går utenom tjeneren som ennå ikke har reist seg.)

ROLAND: God morgen, Deres høyhet.

OBONGEN: God morgen, herr Roland, jeg er glad over å se Dem. Vil De ikke sette Dem? (*Før han rekker å få satt seg, kommer det raskt fra*)

MUTANDA: Unnskyld meg, majestet, men jeg vil gjerne få bemerke at herr Rolands oppførsel er respektløs.

ROLAND: (*Til Asunke, idet han helt overser Mutanda.*) God morgen, frue. Så hyggelig det blir å ha Dem til stede ved et møte. Det er synd at min oppførsel ikke behager herr Mutanda, men den sak kan vi jo bedre diskutere en annen gang.

ASUNKE: Takk for Deres elskverdige ord, herr Roland. Hvis De tillater meg å ha en mening, min herre, synes jeg det er meget sant i det Mutanda sier. Hvorfor faller det Dem så vanskelig å vise en sømmelig ærbødighet, herr Roland?

ROLAND: Tilgi min mangel på etikette, frue. Jeg kom til kongen fordi jeg trodde vi skulle diskutere statsanliggender. Jeg visste ikke det skulle gå så høytidelig for seg. Sant å si er vi ikke særlig flinke når det gjelder å ligge på maven for konger, og vi griper enhver sjanse til å skjule denne vår skavank. Deres høyhet, skal vi gå over til våre drøftelser, eller skal jeg komme igjen senere?

MUTANDA: Herr Roland, vår konge må vises ærbødighet. Vi tiltaler ham som «Majestet», ikke som «Deres høyhet». Vår dronning må tilbes. De tradisjonelle former må overholdes.

ROLAND: Jeg venter på kongens svar. Kongen vil forstå hvor vanskelig det er for en mann å bevare tålmodigheten under slike forhold.

OBONGEN: Herr Roland, jeg forstår at De ønsker å diskutere saker som angår vår stats ve og vel. Herr Mutanda her har også drøftet ting som angår vår stats velferd. (*Mutanda setter seg til høyre for Adamu.*) De vil sikkert være like interessert i å høre hans synspunkter som han er i å høre Deres. (*Roland setter seg på stolen til høyre i forgrunnen.*)

MUTANDA: All vår elendighet i dag, alle våre lidelser og våre ydmygelser kan vi takke Imperia for.

ROLAND: De glemmer at vi har reddet Deres folk fra slaveri, barbari og alle mulige former for menneskelig nedverdiggelse.

MUTANDA: Jeg ville gjerne at De skal svare på én ting, Roland: hvem ba Dem komme og redde mitt folk fra slaveri, barbari og menneskelig nedverdiggelse? Sendte vi et bønnskrift til Dem?

ROLAND: Jeg undres på hvor dere ville ha vært hvis ikke mine forfedre hadde ofret sitt blod for deres forfedre.

MUTANDA: Jeg undres også på hvor De og Deres nasjon hadde vært hvis ikke dere hadde kommet hit under skinn av å være velgjørere og utnyttet til egen fordel de gaver Gud har gitt oss. Hver gang jeg tenker på fortiden, koker blodet i årene mine. Jeg er fylt av tanken på hevn. Ved Gud, vi skal vite å hevne oss!

ADAMU: (*Reiser seg og går bort til Mutanda.*) Det skal vi, hvis det er den rette ting å gjøre. Men før du koker helt over, Mutanda, — kan du bevise det du sier?

MUTANDA: Bevis! Jeg kan legge det klinkende klart fram for dere. Hva var det som fikk herr Rolands forfedre til å komme hit? Det var ønsket om vinning, om råstoffer — deres egne egoistiske interesser var det. De (*Adamu setter seg*) kom og begynte å bortføre vårt folk og selge det som slaver; og da slavehandelen ikke var lønnsom lenger, gjorde de helomvending og sa at de gjorde oss en tjeneste ved å stanse sin egen lastefulle handel med mennesker. Det ble brukt som påskudd til å slå seg ned i vårt Afrika og utnytte de goder som vårt land frembringer. Bedragerer! De kom til oss, milde og vennlige på utsiden, med bibelen under armen og et sukkersøtt budskap om frelse på leppene. Det var himlen, himlen, himlen hele tiden. De sa: «Samle Eder ikke skatter på jorden, men i himlen.» Hvor samler de sine skatter nå, herr Roland? I våre kobbergruber, våre gullgruber, våre tinn-, bly-, sink- og diamantgruber, i tømmeret fra våre skoger, i palmeoljen fra våre kyster, eller i himmelen?

ROLAND: Hvorfor blir De så oppbrakt, Mutanda? Fortid er fortid. Hvorfor være så bitter for den?

MUTANDA: Deres bestefedre bedro oss, neste generasjon kom i deres kjølvann og undertvang mitt folk med sine rifler, tvang oss til å trelle for dem i det land som Gud ga oss. De tok den beste delen av landet og lot oss beholde det som var goldt og ufruktbart. Og nå styrer De mitt land i Deres eget folks interesse.

ROLAND: (*Reiser seg.*) Jeg er her for å påse at folket her blir ordentlig styrt og for å overvåke interessene til Imperias sønner, som administrerer landet for dere. Jeg og min regjering finner oss ikke i fornærmelser. Mer er det ikke å si om den sak. (*Han reiser seg.*) Deres høyhet, jeg ber om å få trekke meg tilbake.

OBONGEN: Bli sittende, herr Roland. Jeg trodde De kom for å diskutere Deres stats anliggender med meg, og ikke for å svare på herr Mutandas inspirerte tale. (*Mutanda setter seg.*)

ROLAND: Inspirerte? Kaller De den slags tale inspirert? Det later til at det her blir gjort store felles anstrengelser for å fornærme min regjering og ydmyge meg personlig. *(Han blir stående.)*

ADAMU: *(Reiser seg og går over til ham.)* Jeg forsikrer Dem at De tar feil. De vet sikkert hvor lett det er for mennesker å miste selvbeherskelsen når lidenskapene oppflattes. Jeg har ofte mistet min selvbeherskelse. Jeg er ofte blitt fornærmet når folk har fortalt meg ting jeg ikke likte. Men det var galt av meg. Det skyldes bare at jeg har for store tanker om meg selv. *(Til kongen.)* Vi har et meget enkelt ord for det — det er selvishet.

(Idet han henvender seg til Roland igjen.) De kom her, ikke sant, for å diskutere visse statsanliggender med kongen? Tar jeg feil når jeg går ut fra at det er i Bokondos interesse?

ROLAND: Nei, det var nettopp hensikten med mitt besøk.

ADAMU: Godt, da vet jeg altså at De står på vår side. *(Roland setter seg; Adamu går over til Mutanda.)* Og kan jeg få stille deg nøyaktig samme spørsmål, Mutanda?

MUTANDA: Å, lat ikke som om du ikke vet svaret. Som dere alle sammen vet har jeg alltid arbeidet for det som tjener Bokondos vel.

ADAMU: Hvorfor er vi da uenige? Vårt mål er det samme, bortsett fra at mitt eget mål er blitt utvidet til å omfatte alle menneskers og alle nasjoners ve og vel — for at de alle kan få del i Guds store velsignelser.

MUTANDA: *(Reiser seg.)* Jeg vil ikke late som om jeg deler din generøsitet når det gjelder imperialistenes velferd i Afrika. *(Adamu setter seg.)* Hvis du gir dem lillefingeren, tar de hele hånden. *(Han går til høyre tvers over scenen og setter seg i bakgrunnen.)*

ASUNKE: Min herre, om du tillater meg et spørsmål vil jeg gjerne vite hva herr Roland ønsket å tale om.

OBONGEN: Det er ikke noe dårlig spørsmål, men dette er ikke noe kvinner skal blande seg opp i. Det kunne hende du kom til å avbryte diskusjonen fordi du ikke forstår hva det er vi snakker om.

ASUNKE: Jeg beklager at jeg talte, min herre, men vær så snild å la herr Roland få si det han har på hjertet.

OBONGEN: Vel, herr Roland, tal. *(Roland reiser seg.)* Asunke, hvis du har tenkt å bli sittende, så vær da så snill å ti stille.

ROLAND: Jeg takker Dem, Deres høyhet. Jeg kom for å undersøke hvilke skritt De vil ta for å få folk til å betale denne nye skatten. Jeg synes

det er på tide at vi får gjort noe ved denne sak. Bokondo står foran en krise for hele landet. Fra meget pålitelige kilder har jeg fått rede på at Mutanda oppfordrer folket til ikke å betale skatten. *(Roland overrekker kongen et omslag.)* Jeg overrekker Dem herved et eksemplar av politibestemmelsene angående opprettholdelse av lov og orden. *(Mutanda springer opp fra stolen.)* Jeg tror ikke jeg behøver å si noe mer. Adjø, Deres høyhet. *(Han skrider mot utgangen.)*

ADAMU: *(Til kongen.)* Kanskje min venn, herr Mutanda, kunne fortelle hva han og Det afrikanske nyreisingsparti mener om de nye skattene? Hvis Mutanda synes de er i sin orden, vel, da blir det ikke vanskelig å få folk til å betale denne høyere skatten. Mutanda, har du noen idé som kunne være til hjelp for oss?

MUTANDA: *(Går midt over scenen og setter seg.)* Du er så høflig, Adamu, at det faller vanskelig å være ubehagelig mot deg. Men du stiller slike vriene spørsmål at man ikke vet hvordan man skal kunne svare på dem.

ADAMU: Det var ikke min mening å være ubehagelig mot deg. Det eneste jeg ønsker er å finne ut hva som er det rette å gjøre. Det kan godt være at det ikke er det som jeg mener, heller ikke det som herr Roland mener. Kanskje ikke engang hva kongen selv mener. Hvis vi kan holde oss for øye — slik som dere begge er enige om — at det gjelder Bokondos vel, behøver vi ikke å trette om det.

(En tjener kommer inn, og han kaster seg til jorden.)

MUTANDA: Hvis mening skal vi da godta som den rette?

TJENEREN: Majestet, en mann og en kvinne ønsker foretrede. Det er den kvinnen som er lederen for alle torgkonene. Hun har mannen sin med seg.

OBONGEN: Vis dem inn. *(Tjeneren går.)*

(Stemmer høres, og herr og fru John Palaver kommer inn. Stemmene deres blir lavere etter hvert som de nærmer seg kongen, og de bøyer seg ærbødig.)

ASUNKE: Velkommen, herr Palaver. Velkommen, fru Palaver. Hvordan står det til med torgkonene dine?

OBONGEN: Kvinner snakker for meget nå for tiden. Hvorfor lar du ikke meg tale først, Asunke. Herr og fru Palaver, dere kan sette dere. *(De reiser seg opp fra sin ærbødige stilling og setter seg på to stoler til høyre. Det blir litt røre da fru Palaver setter seg på stolen nærmest rampen,*

idet hun lar det være en ledig stol mellom seg og sin mann.) Jeg håper at det ikke er noe galt med torgkonene dine, fru Palaver.

FRU P.: *(Reiser seg.)* Alt er galt. Torgkonene er nå klare til å demonstrere hvis du ikke foretar deg noe ganske kvikt.

OBONGEN: Hva gjelder det?

FRU P.: Det gjelder bodene. Det gjelder denne nye skatten. Det gjelder allting. *(Hun setter seg.)*

OBONGEN: Dette er en sak for herr Mutanda. Har du rådført deg med ham?

FRU P.: *(Ser på mannen sin.)* Hmm, jeg skjønner ikke hva han kan gjøre ved det.

ADAMU: Hva? Mener du han ikke kan hjelpe deg å få i stand en ordning med bodene?

PALAUER: Mutanda der borte vet at han lett kan ordne det hvis han bare vil. Men han vil ikke. Min kone er leder for torgkonene. *Han* tilhører Det afrikanske nyreisingsparti, og *jeg* tilhører Afrikas nasjonale parti.

MUTANDA: *(Reiser seg og går over til fru Palaver.)* Fru Palaver, har du noensinne kommet til meg når det gjaldt disse bodene og fremlagt vanskelighetene dine for meg?

FRU P.: Nei, jeg tenkte ikke på det.

MUTANDA: Herr John Palaver, hvorfor tenkte ikke din kone på det?

PALAUER: *(Reiser seg.)* Det er et tåpelig spørsmål. Jeg vil ikke svare på det. *(Setter seg.)*

MUTANDA: Men du må. Du skal svare på det her og nå, i nærvær av kongen og hans statsminister.

PALAUER: *(Reiser seg.)* Hvorfor må jeg svare på det? Jeg sier at jeg ikke vil — det er et tåpelig spørsmål. *(Setter seg.)*

FRU P.: *(Reiser seg.)* Hva er det om å gjøre med deg, John? Kan du ikke snakke. Vet du ikke hva du skal si? *(Mutanda setter seg.)*

ADAMU: Kom nå ut med det, John. Hadde du kanskje en eller annen god grunn for at din kone ikke skulle rådføre seg med herr Mutanda om bodene? *(Da han tier, vender Adamu seg til fru P.)* Vel, Maggie, hva er det? Mannen din har ikke lyst til å si oss det. Er det noe alvorlig?

FRU P.: Det er ikke noe. *(Rister pekefingeren mot mannen sin.)* Jeg er

glad jeg kom hit sammen med deg i dag, far! Hjemme er du alltid så brei i kjeften og sier en hel del om åssen du skal ta fatt Mutanda; og her står'n, og du er redd for'n.

PALAUER: *(Springer opp.)* Maggie, glem ikke at når du snakker til meg så snakker du ikke til torgkonene dine, så du får bruke en høflig tone. *(Setter seg.)*

FRU P.: *(Vender seg mot Adamu.)* Når jeg ikke gikk til herr Mutanda så er det fordi han står i et annet politisk parti enn mannen min, og han sa at herr Mutanda ikke ville gjøre noe for meg. *(Vender seg mot Mutanda.)* Herr Mutanda. *(Mutanda reiser seg.)* Var det ikke ditt parti som fikk satt igjennom de nye skattene? *(Vender seg mot mannen sin.)* Var det ikke du som fortalte meg at det var slik, John? *(Hun setter seg.)*

MUTANDA: Fru Palaver, det var hverken jeg eller mitt parti. Det er herr Roland og Imperia som har ansvaret for det. Jeg er redd for at din mann har en misunnelsesverdige evne til å fylle folks hoder med gale idéer.

PALAUER: *(Springer opp og peker rasende.)* Du — du — våger du å kalle meg en løgner?

MUTANDA: *(Går ned mot sentrum av scenen.)* Ikke akkurat en løgner. Du er en meget klosset løgner. Men vil du være så snill å forholde deg rolig nå som vi diskuterer viktige spørsmål.

PALAUER: *(Går over til Mutanda.)* Hør her, Mutanda, la meg si deg en gang for alle at jeg og mitt parti ikke vil tåle noen fornærmelse fra deg. Rent bortsett fra din uforskammede opptreden mot meg personlig så er ditt partis program helt uantagelig for oss. Det eneste du vil er å bruke din blinde, uvitende, blåøyde flokk til å presse deg fram til en toppstilling. *(Han går enda nærmere Mutanda, som har vendt ham ryggen.)* Hvis du med dine lumske manøvrer klarer å komme til makten, vil vår gruppe bryte ut. Vi vil ikke kaste en hvit imperialist ut av stillingen bare for å få en svart en i steden. *(Mutanda svinger seg rundt.)* I din regjering ville min stamme stå som en mann mellom djevelen og det dype blå hav. Den eneste utvei, og den det ville være lettest for mitt parti og mitt folk å slå inn på, er at vi lager vår egen stat. Hver mann holder seg til sin stamme og til sin egen høvding. *(Går over scenen til sin kone.)* Og hva deg angår, Maggie, så er dét noe vi skal skvære opp hjemme. Enten er du med i mitt parti, tenker som jeg og går med på å bli styrt av meg, eller du kan dra din vei. *(Setter seg på den stolen han først satt på til høyre.)*

FRU P.: (*Reiser seg.*) Det skal vi få se på. Men dét vet jeg, at hvem det så er som er ansvarlig for denne nye skatten, kommer mine torgkoner til å demonstrere. De kommer til å demonstrere, sier jeg.

MUTANDA: Fru Palaver, du kan gjøre regning med meg og med hjelp fra Det afrikanske nyreisingspartiet om to dager. (*Til Adamu og kongen.*) Med mindre herr Roland tar denne skatten opp til fornyet overveielse, kan jeg ikke ta ansvaret for stemningen blant folket. Vi har sammenkalt partiets landsmøte til å møte om to dager for å avgjøre hvilken stilling vi skal ta til denne skatten.

FRU P.: Torgkonene mine står på din side, herr Mutanda.

ASUNKE: Fint, Maggie. Det er fult i deg. Men vent litt, Mutanda. Hvorfor skal du true med å sette saken på spissen? (*Fru P. setter seg.*)

MUTANDA: Det er galt å pålegge den skatten, majestet. Roland er ikke den rette mann til å foreslå en ny skattelov i Bokondo.

ASUNKE: Men hør nå her, Mutanda. Er det mannen selv eller hans regjering du kjemper mot?

MUTANDA: Jeg har ikke noe imot ham personlig. Vi er politiske fiender, det er det hele. Han er sin regjerings tjener, og jeg representerer den nye ånd i Afrika, som prøver å bli fri fra det politiske slaveriet.

ASUNKE: Da kunne du kanskje ta kampen opp mot hans regjering og bli venner med ham personlig? Han er ikke ansvarlig, er han vel?

ADAMU: Det er nettopp saken, Mutanda. Du har ikke noe personlig utestående med herr Roland, var det ikke så?

MUTANDA: (*Midt på scenen i bakgrunnen.*) Nei, men han er en imperialist, og jeg har svoret aldri å gå på akkord med dem. Jeg slutter meg ikke til John Palaver's politiske dyrehave (*Palaver springer opp*) for jeg vil ikke ha personlig omgang med noen av Imperias lakeier.

PALAVAR: (*Styrter bort til Mutanda.*) Du må passe den skitne kjeften din du! Du kan våge å fornærme meg og mitt parti en gang till!

MUTANDA: Vil du være så snill å forholde deg rolig, herr Palaver. Hvis det ikke var for det hensyn jeg skylder din kone, ville jeg kaste deg ut av vinduet.

ADAMU: (*Går mellom dem.*) Nå John, hva er det som er kommet på tverke mellom deg og Mutanda?

PALAVAR: Din stamme ser ned på min stamme. De mener at Babalawa-stammen er den som står høyest i Bokondo fordi de har penger, de har folk med utdanning — og de er mer frampå enn vi Gobanesere. Det er én grunn, en annen er . . .

ADAMU: (*Til Palaver.*) Stopp litt. (*Til Mutanda.*) Du er modig, og det beundrer jeg deg for, Mutanda. Du har utdanning og intelligens, og du øver stor innflytelse på folket. Det er nettopp slike begavede mennesker Bokondo trenger i dag, det er sikkert nok.

PALAVAR: Hør her, Adamu. Mener du å antyde at jeg er en dårligere kar, enn han der? Hvis du ikke har noen respekt for meg, for min rettshaffenhets og for det jeg har gjort for Bokondo, og favoriserer Mutanda hele tiden, har jeg ikke noe her å gjøre. (*Han styrter ut og sender fru Palaver et rasende øyekast på veien.*)

FRU P.: (*Reiser seg og går etter ham, stanser i utgangen.*) Vanskeligheten med John er at han aldri kan se seg selv med andres øyne.

ADAMU: (*Går til høyre tvers over scenen bort til fru P.*) Maggie, mannen din kunne bli en utmerket kar.

FRU P.: Men han er det ikke.

ADAMU: Ta ikke det så tungt, Han kommer til å bli det hvis du vil gå sammen med meg om å forvandle ham.

(*Fru P. kommer ned på scenen og gjør avskjedskompliment for kongen og går så ut idet hun mumler: Hva dere så sier, kommer torgkonene mine til å demonstrere, de kommer til å demonstrere, det er sikkert som en lås.*)

(*Adamu står og ser på henne mens hun går fra sentrum i bakgrunnen, så går han til høyre mot bakgrunnen idet han sier:* Nå, Mutanda, hvorfor er så mange imot deg? Har du noen gang tatt deg tid til å tenke over det?)

MUTANDA: (*Også til høyre i bakgrunnen, ved siden av Adamu.*) Jeg vet det. De er misunnelige på meg. De mangler utsyn og fremsyn. Jeg ser Bokondo som en stor nasjon. Jeg har den plan som kan gjøre det mektig. Men disse toskene, som er så fastlåst i sine snevre forestillinger, prøver å bekjempe meg av ren og skjær misunnelse. Men jeg skal vinne fram på tross av dem.

ADAMU: Men sett at du kunne vinne fram med deres hjelp? Ville du ikke føle deg lykkeligere da?

MUTANDA: Naturligvis. Det ville være lettere og meget bedre. Men kan de overvinne sin smålige ærgjerrighet, sin fruktesløse og skadelige rivalisering?

ADAMU: Det beror på om du vil la dem få sjansen til det.

OBONGEN: Adamu, (*Adamu går over til tronestolen*) siden du kom tilbake fra din reise i Europa har du vært en helt annen mann. Hele byen snakker om, og misunner deg, det gode forhold som består mellom alle medlemmene av din familie. Fortell meg hva som er hendt, er du snill.

ADAMU: (*Går opp på det første trinnet av forhøyningen.*) Jeg reiste til Sveits, majestet. Til Genève. Politiske ledere fra hele verden møttes der. (*Mutanda setter seg på stolen til høyre i forgrunnen.*) Jeg dro dit for å få et inntrykk av hvilken stilling Bokondo og andre afrikanske stater ville få når de ble selvstendige. Jeg fikk stoff nok til ettertanke — det var tydelig hva som ville komme til å hende i verden. Alle mennesker og alle nasjoner mistrodd og fryktet hverandre. Folk tenkte bare på seg selv og på hva avisene ville skrive om dem. Alle trodde at deres nasjon var den eneste som betydde noe i verden og at alle de andre burde danse etter deres pipe. Nei, majestet, Genève-konferansen var en stor skuffelse for meg. Så kom det noen mennesker fra den andre enden av sjøen. De snakket om en verdenskonferanse i Caux. Jeg ble nysgjerrig. Jeg tenkte at deltagere i Genève-konferansen kanskje holdt særmøter der. Men nei. Det var noe annet — noe helt annet.

ASUNKE: Hvordan da? På hvilken måte var det annerledes? Hvem holdt konferanse der?

ADAMU: Jeg vil nærmest si hele verden.

OBONGEN: Hvem leder møtene der og hvilke nasjoner er representert?

ADAMU: Ingen leder møtene, hvis det er mennesker du tenker på, men jeg vet at Gud gjør det.

MUTANDA: Dette er det rene nonsens, Adamu. Hvordan kan du innbille deg at noen i våre dager kan fortelle slike fantastiske ting fra en utenlandsreise og få folk til å tro på det?

ADAMU: (*Går over til Mutanda.*) Det er ikke oppspinn. Jeg deltok i konferansen. Dette er begynnelsen til den strålende nye tid som vi ser fram til. Mennesker fra alle nasjoner, høy og lav, rik og fattig, alle hadde samme andel i konferansen og levde sammen som likemenn.

MUTANDA: (*Reiser seg.*) Du spøker, Adamu, men jeg taler alvor. Demonstrasjonen mot de nye skattene må finne sted. Nå skal endelig Roland få det som han har fortjent, både han og alle fra Imperia. Farvel, majestet. (*Han hilser ærbødig på kongen og går mot døren hvor han snur seg og sier:*) Bokondos ånd fyller mitt blod med uro. (*Mutanda går.*)

OBONGEN: Hør her, Adamu, hva mener du med likemenn?

ADAMU: Svart og hvit, ung og gammel, alle som møttes der hadde en hensikt, et mål. Og alle som reiste derfra, gjorde det fylt av en brennende trang til å forvandle andre mennesker og nasjoner.

ASUNKE: Var det folk der fra Imperia, Rolands land?

ADAMU: Ja da, en hel del.

ASUNKE: Dette er interessant, men det faller vanskelig for meg å tro det. (*Til Obongen.*) Tror du det, min herre?

OBONGEN: Hvorfor ikke? Vi var jo alle for en stund siden enige om at Adamu er blitt helt annerledes enn han var før. Han er ikke blitt slik ved å brygge sammen historier. Vil du fortelle oss hvordan denne nye filosofien din fungerer, Adamu?

ADAMU: Med glede. Du vet hvor ofte vi har snakket om de onder som følger med imperialismen, svikten ved demokratiet og den forvirring som materialismen skaper. Vi ville gjerne finne fram til en ny måte å leve på som kunne rette på alt dette. Her har vi den. Dette er begynnelsen til et åndelig opprør mot en verden som er omklamret av hatets og grådighetens, egoismens og intoleransens fangarmer.

OBONGEN: Jeg er ikke klar over hva som ligger i dette. Mener du at jeg bør forlate tronen og komme ned og være hver manns like, ta jobb som bryggesjauer eller jernbanemann eller gå på torget med hvem som helst?

ADAMU: Ikke nødvendigvis dét. Problemet i verden er oss selv. I hvert fall vet jeg at jeg selv er den som volder meg mest forvirring. Jeg vil oppnå noe for meg selv. Jeg vil gjerne være stor. Jeg vil ha penger. Jeg vil være lykkelig, jeg vil ha mat, brennevin og kvinner. Så ser jeg at du ønsker det samme. Mutanda ønsker det samme. Vi ønsker alle det samme — hele verden. Og det finnes ikke nok av disse tingene til å tilfredsstille alles begjær etter dem. Og dermed har vi frykt, hat, korrupsjon, undertrykkelse og alle de onder som finnes. Botemidlet for det alt sammen er å føle omsorg for andre, å lytte til den dype stemmen inne i deg og å la Gud fortelle deg hva du skal gjøre. (*Går tilbake fra forhøyningen.*) Det er alt du trenger, Majestet.

OBONGEN: Adamu, er dette virkelig tilfelle? Har jeg vært egiostisk? Ja,

det er sant! (*Reiser seg fra tronen og tar to skritt nedover forhøyningen.*) Storhet, enerådighet, mitt folks lydighet — det har vært mitt liv. Mitt folk har vært ulykkelig, og det har du også, min kjære. (*Asunke reiser seg.*) Det finnes ingen enhet i vårt kongedømme fordi det ikke finnes noen enhet i vårt hjem. Jeg har ofte klaget over at undersåttene mine ikke tenker nok på hverandre. Jeg tror de har tatt etter meg.

(Teppe.)

SLUTT PÅ 1. AKT

2. AKT

1. SCENE

Scenen: Interiør fra Mutandas hjem: Et bord til høyre med tre stoler, en bokhylle mot veggen på midten. Mutanda ligger henslengt på en sofa til venstre. Det er bøker over alt, og stedet virker rotet. Konen holder på å rydde opp. En gatedør til høyre, passasje til resten av huset til venstre. Et stort kart over Afrika henger ved siden av døren med mottoene «Frihet» og «Ut med alle fremmede».

MUTANDA: Jeg får besøk av mine venner i dag, Pauline. Vi ble ikke ferdige med planene for kampanjen i går.

FRU M.: Hvor mange flasker har du bestilt?

MUTANDA: Hva er det du antyder?

FRU M.: Jeg antyder at de pengene du så råflott bruker på disse evinnelige drikkegildene kunne vært bedre anvendt hvis du hadde latt oss få dem til mat i stedet.

MUTANDA: Det er ikke å vente at du skal skjønne noe av dette. Du ser på tingene med kvinnfolkøyne — trangsynt og egoistisk — for å si det pent.

FRU M.: Trangsynt? Egoistisk? Hvem er egoistisk? (*Tar opp en pute fra gulvet.*)

MUTANDA: Der har vi det igjen! Det nytter ikke å prøve å forklare deg noe. Kvinnfolk har sin egen logikk. Det henger vel sammen med deres sjette sans skulle jeg tro.

FRU M.: Gutten og jeg kunne sannelig ha god bruk for noen av de pengene du øser ut på disse vennene dine. Jeg ber om penger som skal gå til hjemmet vårt, du bruker dem bare på deg selv. Hvis du er en slik riking, hvorfor kjøper du da ikke et pent hus til oss?

MUTANDA: (*Setter seg opp på sofaen.*) Frue, en mann er en mann; han må først og fremst ta hensyn til sin ære. Ville du like å ha en mann som alle andre menn foraktet fordi han var en lus som ikke ville spendere noe på vennene sine?

FRU M.: Er du klar over at de andre kvinnene kaller meg en ku fordi jeg alltid går med de samme kjolene?

MUTANDA: Du gjør en mygg til en elefant, Pauline. Jeg har skaffet litt å drikke fordi menn diskuterer sine problemer bedre over et krus øl. *D i s k u s j o n e n* er det viktigste, ikke ølet; det kunne like godt ha vært te, som du alltid drikker på disse bønnemøtene dine. Dette skjer i folkets interesse. (*Det banker på døren.*)

FRU M.: (*Går ut til venstre.*) Jeg er sikker på at det er dem.

MUTANDA: (*Stanser henne.*) Alt er all right igjen, ikke sant? Vær grei og hyggelig kone da! Kom inn! (*Døren blir åpnet, Kabala og Tadima kommer inn.*)

MUTANDA: Velkommen karer!

KABALA: God dag.

MUTANDA: Hvor er Balani? (*De setter seg rundt bordet.*)

TADIMA: Er han ikke kommet ennå? Han er vel ikke stått opp ennå etter ranglen i går kveld. Jeg er tung i hodet selv. Men for patrioter går s a k e n foran alt annet. Leve vårt land!

MUTANDA og KABALA: Leve friheten!

MUTANDA: Dere har kjempet for friheten, karer; dere har nesten vunnet vår selvstendighet! Det være langt fra meg å misunne dere de kjenne-tegn på sivilisasjon som vi har fravristet imperialistene. (*Roper.*) Pauline, Pauline!

FRU M.: (*Kommer inn med tre krus og tre flasker på et brett. De reiser seg og hilser henne. Hver av dem tar et krus og en flaske. Hun setter brettet på bordet.*) God dag, mine herrer.

MUTANDA: For en prektig jente du er. Hvordan kunne du ane hva jeg ville ha?

FRU M.: Jeg kjenner alltid min herres ønsker før han ytrer dem. (*Fru Mutanda går ut under usikker latter fra mennene.*)

MUTANDA: Dere har kjempet for selvstendigheten, karer. Jeg vil dere

skal vite at jeg setter pris på det, men det er bare begynnelsen. Hell og lykke! Skål! (*De drikker.*)

KABALA og TADIMA: Skål!

KABALA: Ja, dette er bare første skritt. Rettferdigheten krever at vi får erstatning. Fremmede har skummet fløten av vårt land, mens våre sønner har sultet og tigget om brød.

TADIMA: Det er så sant som det er sagt. Dette er bare første skritt. (*Reiser seg.*) Neste skritt er, ved Gud, ekspropriering og konfiskering. (*Peker på kartet.*) «Ut med alle fremmede». Det er vårt partis motto, og vi vil holde fast ved det. (*Setter seg.*)

MUTANDA: Det vil vi. Når først en regjering av bare afrikanere har fått makten, skal vi vise hele verden at vi kan styre oss selv.

KABALA: Vi er den virkelige opposisjon, og regjeringen er vår motstander. Dette er vårt fødeland, og vi skal herske over det; vårt program er radikalt og patriotisk. Det er det logiske resultat av friheten. Alle de fremmedes landeiendommer og rikdommer skal bli våre. Hvis regjeringen ikke lystrer folkets ønsker, gjør vi opprør og tar regjeringsmakten selv.

TADIMA: Det er en tankegang som høver i det 20. århundre! Tror dere ikke at vi ved en dynamisk, atomisk manipulasjon med folkemassene kan få gjort Mutanda til statsminister i løpet av noen få dager!

KABALA: (*Reiser seg.*) Jeg er ikke ærgjerrig, men hvis mitt land forlangte mine tjenester, ville jeg bøye meg for det. Fram for landet vårt! (*Kabala setter seg.*)

TADIMA og MUTANDA: Fram for friheten!

MUTANDA: (*Reiser seg og stiller seg bak stolen sin.*) Kamerater, vi må ikke spille tiden. Min lærer pleide å si: «Smi mens jernet er varmt.» Regnskapets dag er kommet. Imperialistene tilbød oss sivilisasjonens gaver. Vi takker dem. De kan dra sin vei nå, men gavene vil vi beholde. Dette er folkets tidsalder.

TADIMA: Jeg har tenkt å slå til meg Imperial Hotel og gjøre gode penger på fyll og dans.

KABALA: Din gribb, du har alt slått ned på åtselet. Det viktigste av alt er å få styrtet regjeringen. Den har på en skjendig måte alliert seg med imperialismens sønner som breier seg over alt i vårt folks land. Skål for vårt land!

TADIMA og MUTANDA: Skål for friheten! *(De drikker.)*

MUTANDA: Karer, denne Adamu sitter i sin stilling takket være Obongens gunst og imperialistenes renker. Han hører ikke til hovedstammen Babalawa. Det gjør jeg og dere. Og min stamme er i flertall. Derfor er det jeg sier riktig ifølge demokratiets elementære prinsipper.

KABALA: Skål for vårt land!

TADIMA og MUTANDA: For friheten! *(De drikker.)*

MUTANDA: Mannen er ikke engang en ordentlig revolusjonær. Han har ikke kjempet for friheten slik som dere og jeg har kjempet for den.

KABALA: *(Reiser seg, går over til sofaen.)* Men tenk på alle dem som står oss imot. Hvis planen vår skulle bli røpet for tidlig . . . *(Setter seg på sofaen og henger med hodet.)*

TADIMA: Du er for forsiktig, Kabala. *(Går over til Kabala med glasset hans.)* Opp med hodet! *(Tadima setter seg på sofaen ved siden av Kabala.)* Er ikke Babalawa den største stammen i landet? Den vil aldri finne seg i å bli styrt av en statsminister av Gobanese stammen. Adamu må felles. Folket vil stå på vår side.

MUTANDA: Ja, folket vil uten tvil støtte oss. Vi har befridd folket fra en fremmed minoritet, nå må vi befri dem fra den lokale minoritet, ellers må vi kjøpe landets fulle frihet og trivsel med blod.

KABALA: *(Reiser seg.)* Nå er jeg fyr og flamme! Jeg brenner for mitt lands frihet! *(Går midt på scenen ved siden av Mutanda.)* Right or wrong, my country. Rettferdigheten er på vår side. Dette er vårt fedreland. Vi skal styre det.

MUTANDA: Ja, tiden for handling er inne! *(Tadima reiser seg og stiller seg ved siden av Kabala.)* Denne skattedemonstrasjonen gir oss en naturlig anledning. Adamu må felles.

TADIMA: Du kan regne med vår evne til å sikre oss massenes støtte.

MUTANDA: *(Trykker dem i hånden.)* Jeg stoler på dere, kamerater.

KABALA: *(Idet han går.)* Du kan regne med min støtte. Jeg er din mann.

TADIMA: Jeg vil stå ved din side, sjef.

MUTANDA: *(Går mot døren.)* Vi går ned på torget og samler folket.

KABALA: Vi vil vekke og oppflamme dem.

TADIMA: Vi står sammen til siste skanse er falt.

MUTANDA: Leve vårt land!

ALLE: Leve friheten! *(De går ut.)*

(Fru Mutanda kommer inn i værelset for å rydde. Det banker på døren, og den blir åpnet.)

FRU ADAMU: Kan jeg få komme inn? God dag.

FRU M.: Velkommen, fru Adamu. Du kommer som sendt fra himmelen.

(Setter glassene på et brett.)

FRU ADAMU: Hvordan det?

FRU M.: Jo, jeg mener det virkelig. Vær så god og sitt ned. Jeg har det så fryktelig.

FRU ADAMU: *(Går over værelset og setter seg på sofaen.)* Ja, jeg tror jeg er sendt av Gud; men hva er det som plager deg?

FRU M.: Hvilke andre plager har vel kvinnene enn sine menn. *(Setter brettet på bokhyllen.)* Sitt ned, er du snill. Mennene er umulige, og de er like alle sammen. *(Går over rommet og setter seg på sofaen til venstre for fru Adamu.)*

FRU ADAMU: Kjære Pauline. Slik pleide jeg å tenke også, til min mann forandret seg. Jeg er verdens lykkeligste kvinne.

FRU M.: Hva mener du med det?

FRU ADAMU: Det er intet mindre enn et mirakel. Min mann er helt forvandlet. Han er et nytt menneske. Jeg hadde ikke trodd slikt var mulig, men det er et faktum.

FRU M.: Hvilken lege var det som kurerter ham?

FRU ADAMU: Den store lege og jeg.

FRU M.: Lot du ham få noe i teen som han ikke visste om?

FRU ADAMU: Nei, nei, du misforstår. Vi har gjenoppdaget en gammel sannhet som det 20. århundre nesten hadde glemt.

FRU M.: Kjære fru Adamu. Jeg er en kvinne og kan ikke fordra å spennes på pinebenken. Fortell meg hva som er hendt er du snill.

FRU ADAMU: Jeg har medfølelse med deg, Pauline. Din mann er forhekset. Det er bare et eneste menneske som kan helbrede ham.

FRU M.: Det spiller ingen rolle hvor langt unna han bor. Jeg vil oppsøke ham for min manns skyld.

FRU ADAMU: Men du har ikke penger. Din mann har hånd om alt sammen sier du.

FRU M.: Å, hvis det virkelig røyner på har jeg noen få pund som jeg har stukket unna fra min manns lommer når han har vært på en snurr.

FRU ADAMU: Bare ett menneske kan helbrede Mutanda.

FRU M.: Hvem er det? Han må kurere ham. Jeg vil gå gjennom ild og vann for å få ham frisk igjen. Hvem er den legen?

FRU ADAMU: Du Pauline, du er den eneste som kan helbrede Mutanda.

FRU M.: Jeg! Ha ha ha. Du gjorde meg nesten spent en stund. Nå vet jeg hvor du vil hen. Før i tiden pleide man alltid å si at hvis en mann var ond, så kunne han ikke noe for det, det var alltid kvinnen som var skyld i det. Vær så snill ikke å komme med den slags til meg, det gjør ikke noe inntrykk på meg.

FRU ADAMU: Nei, kjære deg. Vi har gjenoppdaget en av alle tiders største hemmeligheter. At mennesker kan forvandles.

FRU M.: Forvandles?

FRU ADAMU: Ja, Pauline, min mann er blitt forvandlet. Men du må først forvandle deg selv for å kunne hjelpe ham etterpå.

FRU M.: Men på hvilket punkt skal jeg forandre meg? Jeg drikker ikke. Jeg er ikke utro. Jeg trenger ikke å forvandles.

FRU ADAMU: Du er et godt menneske, Pauline. Men er du fullkommen?

FRU M.: Ja... Nei!

FRU ADAMU: Jeg snublet over denne nye hemmeligheten — ved «et tilfelle» holdt jeg nesten på å si. Men jeg tror ikke på tilfeldigheter mer — det var ved Guds ledelse.

FRU M.: Dette interesserer meg.

FRU ADAMU: En venninne lærte meg å lytte til Gud, å adlyde ham og å forandre meg.

FRU M.: Kan du lære meg det?

FRU ADAMU: Ja, finn fram papir og blyant. (*Fru M. går bort til bokhyllen og finner noe brevpapir og to blyanter. Hun går så tilbake til sofaen.*)

FRU M.: La oss prøve. Dette er spennende. (*Setter seg.*)

FRU ADAMU: Det eneste vi må gjøre er å sitte stille og lytte til den indre stemmen, og skrive ned det vi hører. Det spiller ingen rolle hva det er. Skriv bare tanken ned.

(*De begynner å skrive ned sine tanker.*)

(*Teppet.*)

2. SCENE

Samme scenen, litt senere. Begge kvinnene sitter på sofaen som før.

FRU M.: Jeg er helt overveldet. Jeg hadde aldri trodd at jeg var et så usselt menneske. Jeg har meget å be om unnskyldning for og være ærlig overfor min mann om, men det står så meget på spill at jeg nå er nesten redd. Det betyr ikke noe hva han gjør mot meg. Jeg må bli fri. Jeg har så altfor lenge vært en ulykkelig og tåpelig slave av min egenkjærlighet.

FRU ADAMU: Det blir bra alt sammen, Pauline. Hvor Gud leder finner han også utvei. (*Det banker på døren.*)

FRU M.: (*Reiser seg.*) Der kommer han — men han banker aldri på. Kom inn. (*Går bort til døren og åpner den for Adamu.*) Nei, velkommen Adamu.

ADAMU: God dag, Pauline.

FRU ADAMU: Å, er det deg, kjære. Jeg hadde nesten glemt at du skulle hente meg her.

FRU M.: Jeg er så glad over at du er her.

ADAMU: Du ser sannelig forandret ut, Pauline. Hva er hendt?

FRU M.: Å, det er vidunderlig, Adamu. Jeg er sikker på det vil virke. Vær så god og sitt ned. Dere må ha en kopp te før dere går.

ADAMU: (*Setter seg på sofaen.*) En kopp te? Jo takk. Vi kan like gjerne feire begivenheten mens vi venter på din mann.

MUTANDA: (*Utenfra.*) Pauline! Kjerring! Pokker også!

FRU M.: Der er han... kom inn. (*Hun går bort til døren. Mutanda kommer inn.*) Jeg har ventet på deg.

MUTANDA: Det var merkelig. Har du drukket i dag, Pauline?

FRU M.: Jeg har ventet slik på deg for å be deg om unnskyldning.

MUTANDA: Unnskyldning? For hva da? Hold meg ikke for narr... (*Trykker seg forbi henne og ser Adamus. Blir først forvirret.*) Nei, er du her, Adamu, og fruene også? Det er en stor glede å se dere i mitt hjem. (*Mutanda blir stående ved bordet og stirre på dem.*)

ADAMU: (*Reiser seg.*) Min kjære venn Mutanda.

MUTANDA: Hva er på ferde? Er det noe du pønsker på?

ADAMU: Jeg har noe å be deg om unnskyldning for. Men din kone har førsteretten. Vær så snill og hør på hva hun har å si.

MUTANDA: (*Setter seg på stolen til venstre for bordet.*) Det er ikke umaken verdt å høre på et kvinnfolk. (*Adamu setter seg også.*)

FRU M.: (*Blir stående til høyre bak bordet.*) Min kjære mann. Disse menneskene har hjulpet til å åpne mine øyne. Jeg har alltid trodd at fordi jeg ikke skulket unna mine religiøse plikter og ikke begikk store synder, så var jeg all right. Men i mitt hjerte var jeg helt ut selvisk. Jeg lot alltid som om jeg ønsket at du skulle være god for din egen skyld, men det var bare av hensyn til de fordeler det ville medføre for meg selv. Jeg har sett at mitt stadige skjenn og mas på deg har vært årsak til scener og gjort den stakkars gutten vår ulykkelig og nervøs. For en tåpelig, selvopptatt kvinne jeg har vært! Tilgi meg, jeg var så blind.

MUTANDA: (*Reiser seg.*) Hva er det i veien med deg, Pauline? Er du syk?

FRU M.: (*Går bak ham og bort til fru Adamu.*) Min kjære mann. Fru Adamu viste meg Gud.

MUTANDA: Viste deg Gud! (*Setter seg ved bordet midt i bakgrunnen.*) Jeg trodde du hadde vært en god, uselvisk, kristen kvinne hele ditt liv.

ADAMU: (*Reiser seg og går bort til bordet.*) Mutanda, tilgi meg også.

MUTANDA: (*Reiser seg.*) Hva i all verden skulle jeg tilgi deg for? Er dere blitt gale alle sammen? Hva er på ferde?

ADAMU: (*Stående.*) Du forstår det, min venn, at oppglødd som vi var av vår revolusjon og av misunnelse og hat til Imperias sønner, glemte vi nesten hvordan vi skulle leve.

MUTANDA: (*Går forover mot høyre og setter seg til høyre for bordet.*) Jeg har alltid følt at du ikke har gitt deg fullt og helt til kampen slik som det sømmes seg en ekte revolusjonær. (*Adamu setter seg igjen.*) Det var en halvhjertet forpliktelse. Man må elske friheten og sitt land av hele sitt hjerte og all sin kraft.

(*Kvinnene går stille ut og kaster et siste blikk på mennene idet de smetter ut til venstre.*)

ADAMU: Det stemmer. Det er et godt mål, men jeg er redd det er avgudsdyrkelse. Mennesker ble ikke skapt for å tilbe noe så lite som et land. (*Mutanda springer opp.*) Når ens Gud er liten, blir livet lite og smått.

MUTANDA: Frihet og selvstyre er i k k e små ting. (*Reiser seg. Går tilbake mot kartet.*)

ADAMU: Friheten er i sannhet en stor ting. Og jeg er glad over at vi har kjempet for friheten og vil få vår selvstendighet. Men frihet, eller hva som helst annet, bringer ikke fred, bare lidelser, hvis den tar Guds plass. (*Mutanda går tilbake til bordet og blir fremdeles stående.*) Vesten har lært dette, til sin store sorg og skuffelse. De har tilbedt fornuft og vitenskap og har høstet frykt, krig og truselen om atomkatastrofe. Vi må ikke falle i den graven.

MUTANDA: (*Vilt.*) Men hva mener du egentlig? Kunne vi ha oppnådd friheten hvis vi ikke hadde ofret for den og vårt hjerte brent for den?

ADAMU: Jeg tror du forstår meg, Mutanda. Vi må være varsomme. Vi er i ferd med å kvitte oss med én form for imperialism, men vi er utsatt for en større fare — den ideologi som nærer seg av hat og splittelse. Den har begynt å spre sin lumske gift blant oss under påskudd av å hjelpe oss til selvstyre.

MUTANDA: (*Ettertenksomt idet han går fra venstre side av scenen.*) Den ideologi som nærer seg av hat og splittelse — kan det være mulig, Adamu?

ADAMU: Ja, Mutanda, vi blir brukt til å tilintetgjøre selve den frihet vi har kjempet for, vi blir brukt — ved hjelp av bestikkelser og appell til føleri, vi blir brukt.

MUTANDA: Dette er en alvorlig sak.

ADAMU: Vi blir brukt, og fienden er utspekulert. Han viker ikke tilbake for noe, og han kjenner den menneskelige natur. Vi blir brukt, selv prestene blir brukt.

MUTANDA: (*Vender tilbake og setter seg på bordet med ansiktet mot Adamu.*) Hvordan oppdaget du dette?

ADAMU: Så lenge jeg var infiltrert i uærlighet, selviskhet og urenhet var jeg et redskap, et villig redskap i hendene på den aggressive materialisme og dens dødbringende allierte, velbehagelig apati.

MUTANDA: Det er sant det du sier der. Vis meg hvordan jeg skal kunne ta kampen opp mot disse ondene.

ADAMU: (*Reiser seg.*) Før jeg har sluttet fred med deg har jeg ingen makt. Du skjønner, jeg har følt hat mot deg hele tiden mens vi kjempet side ved side for revolusjonen. Det var sjalusi og frykt. Du hører til hovedstammen, og jeg følte at du kunne styrte min regjering når det skulle være, derfor hadde jeg planer om å få holdt deg i trygg forvaring i Imperia som en farlig, materialistisk revolusjonær. (*Mutanda reiser*

seg.) Den virkelige grunn var min egoistiske kjærlighet til makt og posisjon, min misunnelse og frykt. Disse falske djevlene.

MUTANDA: Men dette kan jeg nesten ikke få meg til å tro.

ADAMU: Nå kjenner du sannheten. Jeg ber om tilgivelse og har besluttet å forandre meg. (*Setter seg.*) Fra nå av skal jeg la meg lede av hva som er rett og av Guds vilje, ikke av min egen vilje.

MUTANDA: Guds vilje? Hvordan kom du fram til det?

ADAMU: Gjennom Guds ledelse. Når menneskene lytter, taler Gud. Prøv det.

MUTANDA: Jeg føler meg nesten fristet til å tro denne fantastiske historien. (*Bryter ut.*) Pokker ta det, mann. Du har vært åpen mot meg og jeg vil være åpen mot deg.

ADAMU: Javel, Mutanda.

MUTANDA: Så sent som i dag la jeg opp planer om å få styrtet deg. Jeg sa det var i vårt lands og i demokratiets interesse, men i virkeligheten skyldtes det ærgjerrighet. Du må tilgi meg også. (*De trykker hverandres hender.*) Men jeg kan ikke tilgi Roland og imperialistene. Mitt liv ville bli tomt uten den revolusjonære glød.

ADAMU: (*Reiser seg.*) Éngang revolusjonær, alltid revolusjonær, Mutanda. Men la oss se ordentlig på disse tingene. (*Gjør tegn til Mutanda, som setter seg.*)

MUTANDA: La meg få vite hele hemmeligheten.

ADAMU: Det betyr at vårt offentlige liv må bygge på det sunne grunnlag som de absolutte moralnormer gir, og vi må begynne med oss selv. Bare da kan vi lede folket på riktig måte.

MUTANDA: Jeg forstår. Fortell meg om disse . . . hva var det du kalte dem?

ADAMU: Det finnes fire absolutte moralnormer. Skriv dem ned. (*Mutanda går over til bokhyllen og finner blyant og brevpapir, vender tilbake til stolen på baksiden av bordet.*) Absolutt ærlighet, absolutt renhet, absolutt uselviskhet, absolutt kjærlighet.

MUTANDA: Absolutt ærlighet? Jeg har levd på en måte som ikke var helt ut ærlig. Jeg har løyet for min kone når det gjelder bruken av pengene mine, og møtene. Må jeg fortelle henne alt det?

ADAMU: Jeg ville gjøre det hvis jeg var deg, og få en ny, ren start.

MUTANDA: Var det derfor min kone ba meg om unnskyldning nå nettopp?

ADAMU: Akkurat.

MUTANDA: Hvis det er den eneste måten å gjøre min kone og min familie lykkelig på, vil jeg gjøre det hva det så skal koste. Men? (*Reiser seg og går over til høyre.*)

ADAMU: Hva er det for et «men», Mutanda?

MUTANDA: Men jeg tror ikke det samme kan gjelde for en manns offentlige liv; min kone har alltid sagt at religionen er en privatsak, et forhold mellom en selv og Gud.

ADAMU: Spytt ut, Mutanda. Hva er din virkelige vanskelighet når det gjelder absolutt ærlighet?

MUTANDA: (*Går tvers over scenen fra venstre.*) Pokker ta det, du vet det jo. Jeg er politiker. Politikk — og ærlighet, renhet og uselviskhet — det går rett og slett ikke sammen.

ADAMU: Der har du satt fingeren på det ømme punkt. Hittil har vanlig politikk vært korrumpert. Så det er ikke noe rart at hele vårt samfunn har vært korrumpert og splittet.

MUTANDA: (*Til venstre fra scenen, stående.*) Jeg vet et par ting om politikk. Du vet jeg har hatt hell med meg i det jeg har prøvd å gjennomføre. Men hva tror du er hemmeligheten ved min suksess?

ADAMU: Fortell meg det.

MUTANDA: For meg har politikk vært ensbetydende med å bygge opp seg selv og sitt parti mens en trekker sine motstandere ned. Spill på deres svakheter og massens svakheter. Overdriv din motstanders feil og ti stille om dine egne feil. Det er politikk.

ADAMU: Ja, det er en form for politikk som man kan karakterisere med de ordene du ofte bruker — skamløst bedrag. Det er en politikk som fører menneskene og nasjonene gjennom strid og kiv til slaveri og undergang. Heldigvis hører den fortiden til. Den er foreldet.

MUTANDA: Husk, jeg er ennå politiker og revolusjonær.

ADAMU: (*Reiser seg.*) Det er utmerket, Mutanda. Vi trenger revolusjonære i den nye tidsalder. Vi trenger din glød og ditt mot, men i stedet for å rette det mot dine medmennesker vil vi du skal bruke det til beste for dine landsmenn. Jeg oppfordrer deg til å slutte deg til

meg og andre nye revolusjonære for å lede landet fra kamp til samarbeid; fra bitterhet til fred; fra splittelse til enhet. Det er ikke politikk vi trenger, men statsmannskunst.

MUTANDA: Mener du samarbeid med alle mennesker, selv Rolands gruppe?

ADAMU: En ny dimensjon når det gjelder tenkemåte og livsform blir nå demonstrert av forvandlede mennesker, som lever for å gjenskape mennesker og nasjoner — mennesker som har overvunnet frykt, begjær og bitterhet i sitt eget liv. Derfor er de i stand til å bringe forståelse og klarhet der hvor andre mennesker er forblindet av sine lidenskaper og bare søker sitt eget.

MUTANDA: Mener du at makt ikke er den sterkeste kraft i livet?

ADAMU: Ikke i atomalderen. Den sterkeste makt er forvandling og ledelse. Enhet er vårt mål, splittelse leder til undergang. Nasjonalismen er for snever til at menneskene kan gi alt de har for den. Å bygge opp en verden fri for hat, fri for frykt, fri for begjær, det er målet for en virkelig revolusjonær, Mutanda.

MUTANDA: *(Tenker. Går til venstre fram på scenen.)* Ja. Det er målet for en virkelig revolusjonær. *(Vender seg til Adamu.)* Adamu, jeg går med deg i denne kampen.

ADAMU: Mutanda, du har ikke noen idé om hva dette kommer til å bety for landet vårt.

MUTANDA: Vi vil kjempe sammen som aldri før.

ADAMU: I den største revolusjon som noen gang er utkjempet. Vi starter i dag — nå.

MUTANDA: Vi drar ned på torget sammen.

(De går mot døren idet teppet faller.)

Slutt på 2. akt.

3. AKT

Scene: Torget. Teppet går opp for en travel torgscene. Torgbodene er satt opp på begge sider. Fru Palaver er blant selgerne. Det er en forhøyning i bakgrunnen. Torgscenen fortsetter på en livlig måte et par minutter, og da kommer en gruppe av Mutandas tilhengere inn fra høyre. De bærer plakater hvor det står: «Ingen skatt», «Frihet», «Ut med alle fremmede», og de deler ut propagandablader.

MUTANDAS GRUPPE: «Fram for vårt land!» «Fram for friheten!»

ALLE: «Fram for friheten!»

(De beveger seg blant torgkonene og snakker med dem og utdeler propagandablader, flere av Mutandas gruppe taler . . .)

KABALA: Mutanda kommer til å holde en god tale i dag.

FRU PALAVER: Det er best han slår ned på disse nye skattene, ellers tar vi loven i våre egne hender. Fram for friheten!

ALLE: Fram for friheten!

TADIMA: Ja, fram for friheten og la Roland få vite at hans tid her er forbi.

KABALA: Adamu må styrtes.

MANGE ROPER: Ja, Adamu må styrtes.

FRU P.: Ingen skatter.

KABALA: Øyeblikket er kommet da vi må slå til.

MUTANDAS GRUPPE

A: Ja, dette er det øyeblikket vi har ventet på.

B: Det er oppfyllelsen av mange års venting og planlegging.

KABALA: Og alle de netter som vi har tilbrakt i jungelen — nå vil vi omsette våre planer i handling.

TADIMA: Dette er verdt alt det vi har gått igjennom, prylene, fengsels-oppholdene, kampene.

KABALA: Når Mutanda gir signalet, slår vi til.

MUTANDAS GRUPPE: *(Alle roper).* Mutanda!

(Palavers gruppe kommer inn med plakater: «Ned med Babalawa».)

PALAVERS GRUPPE:

X: Ned med Mutanda! Ned med Det afrikanske nyreisingsparti!

Y: Gobaneserne krever sin rett.

Z: Vi har ikke tillit til den mannen.

X: Lenge leve Afrikas nasjonale parti!

PALAVERS GRUPPE, ALLE: *(Roper.)* Palaver! John! Tall!

PALAVER: *(Trer fram.)* Jeg vil ikke følge Mutanda. Gobaneserne vil ikke følge denne mann og hans stamme. Hvis vi kaster av oss imperialistenes åk, er det ikke for å bli slaver av Babalawaene.

MUTANDAS GRUPPE:

KABALA: Dra den mannen ned!

TADIMA: Kast ham ut!

A: La oss pryle ham!

(Det oppstår et veldig spetakkel. Kongens herold kommer inn og slår på tromme for å skape stillhet. Han stiger opp på forhøyningen og roper ut.)

HEROLDEN: Hans majestet, alle menneskers mektigste konge, skogens løve er underveis for å møte menn, kvinner og barn, alle som lever på jorden, på torget her i dag. *(Han slår på tromme og går ut til høyre.)*

KABALA: Hva, kommer kongen til vårt politiske møte? *(Alle virker overrasket.)*

X: Kommer kongen hit?

FRU P.: Hva betyr dette tro?

A: Det er Mutanda vi vil høre fra!

ALLE: Mutanda!

FRU P.: Vi kvinner vil gjøre vårt. Vi vil kjempe sammen med dere for friheten. Vi vil sørge for mat og ta oss av de sårede. Lenge leve friheten!

ALLE KVINNER: *(Springer opp og roper.)* Lenge leve friheten!

PALAVERS GRUPPE: For frihet med rettferdighet!

(Mutanda kommer inn sammen med Adamu. De hilses høylydt velkommen.)

KABALA: Mutanda!

FLERE ROPER: Mutanda!

KABALA: *(Til Tadima.)* Se, Mutanda og Adamu kommer sammen.

TADIMA: Ikke vær engstelig. Mutanda kommer til å ta seg av ham.

KABALA: Ned med Adamu!

MUTANDA: Vent litt! Stopp! Hør på meg!

KABALA: La Mutanda tale! La Mutanda tale!

(Mutanda går opp på forhøyningen og taler. Adamu står til venstre ved forhøyningen.)

MUTANDA: Venner og gode kamerater. Min tale i dag blir kanskje ikke så lang, men det blir den viktigste talen jeg noen gang har holdt. Jeg har store nyheter til dere. Jeg har funnet den vei som fører til frihet, ikke i morgen, men i dag!

(Hurrarop.)

KABALA: *(Roper.)* Vi skal bli frie i dag!

TADIMA: Død over imperialistene!

(Høye rop av Palavers gruppe med Palaver i spissen.)

PALAVER: *(Foraktelig.)* Du har funnet veien til frihet? Din frihet ja, kanskje — men ikke min.

X: Ned med Babalawa.

Y: Vi må gjøre motstand mot dem til siste slutt.

(Det oppstår forvirring. Spenningen mellom Mutandas og Palavers grupper vokser. Forvirringen øker. Det holder på å bli kamp. Inn kommer herolden som slår på sin tromme. Han marsjerer fram til forgrunnen av scenen og blir stående der.)

HEROLDEN: Hans majestet, den mektige konge over alle mennesker, skogens løve, er nå her og krever stillhet.

(Ropene dør ned til en mumling. Trommeslagerne kommer trommende inn. Tjenere bærer inn en stol til kongen og setter den på forhøyningen; og en annen stol til dronningen ved siden av forhøyningen. Kongen kommer inn ... sammen med Asunke og en som holder en stor paraply.

Idet han går fram til forhøyningen bøyer alle seg dypt. Han setter seg og gjør tegn til at alle skal reise seg.)

OBONGEN: Adamu, har herr Roland fått beskjed om at vi ønsker å se ham her i dag?

ADAMU: Ja, majestet, han har fått beskjed, og her kommer han.

(Roland kommer inn fra bakgrunnen til høyre. Han stiller seg til høyre for forhøyningen.)

OBONGEN: Adamu. Nå som alle er til stede, hva skal vi gjøre for folket?

ADAMU: Herre konge, Mutanda holdt nettopp på å tale da majesteten kom.

OBONGEN: Vel, la så Mutanda tale.

MUTANDA: Majestet. Adamu har vist meg den eneste vei som fører til varig fred. Han kom hjem til meg i dag, og jeg ble slått av at det var foregått en revolusjonerende forandring med ham. Sammen så vi hva alle våre utspekulerte planer og alle våre motsetninger har ført til for Bokondo. Vi så hva vi kunne gjøre for Bokondo hvis vi arbeidet sammen. Ved sin ærlighet og uselvishet har han vist meg hvor meget mer Bokondos vel betyr for ham enn for meg, og jeg vil gjerne be dere alle om tilgivelse.

KABALA: Tilgivelse for hva?

A: Hva er det?

TADIMA: Hva har du gjort?

MUTANDA: Jeg har bedratt dere og ledet dere på en gal måte.

A: Mutanda!

KABALA: Hva er det du mener? Svikter du oss nå?

MUTANDA: Aldri vil jeg svikte dere. Nå vil jeg kjempe mer enn noen sinne; men inntil i dag har mitt motiv bare vært min egen storhet. En mann kan kjempe for sitt lands frihet og for demokrati, og allikevel være en diktator i sitt eget hjem — og i sitt eget parti. Jeg har kjempet mer for min egen ære enn for Bokondos ære.

FRU P.: Hvordan skal det så gå med denne skatten? Det er det vi vil ha greie på.

MUTANDA: Før vi snakker om det, så la oss bli enige med John Palaver og skape enhet i Bokondo. *(Han går bort til John Palaver.)*

KABALA: Palaver!

TADIMA: Hva?

A: Hva er det han gjør?

B: Gjør det ikke!

MUTANDA: Jo, John er ikke min fiende lenger. John Palaver, jeg ber om unnskyldning for den måten jeg har behandlet deg på, — din stamme og Afrikas nasjonale parti. Jeg har alltid følt meg hevet over deg. Jeg har behandlet deg som om du ikke hadde greie på noe som helst, jeg har foraktet deg og ditt parti. Men jeg har tatt feil. Hvilken fremtid kan vi vel vente hvis vi ikke finner et svar på splittelse? John, jeg ønsker fra nå av å kjempe sammen med deg i denne nye kampen.

PALAVAR: Hvilken kamp? Hva mener du? Å be om unnskyldning — er det alt?

ADAMU: Dere skjønner, vi har ropt på frihet, frihet, hele tiden. Vi kan frigjøre oss fra Roland og fra Imperia — men farligere imperialister vil allikevel fremdeles bo i blant oss: hat, selvishet, urenhet og uærlighet. Så lenge vi huser dem, kan vi aldri bli frie.

ADAMU: *(Til Palaver).* John, du har alltid vært en stor forkjemper for frihet. Står du sammen med oss i denne kampen?

PALAVAR: Jeg må tilstå at jeg ikke riktig vet hva jeg skal si. Den opp treden min politiske motstander Mutanda har vist i ettermiddag har overrasket meg. Jeg tror at det virkelig er foregått en forandring med ham. Når alt kommer til alt, er det ingen avgjørende forskjell i våre mål; det er ingen grunn til at vi ikke skulle kunne arbeide sammen for vårt lands enhet. Sammen kan vi finne fram til en ny politikk. Jeg er sikker på at alle Bokondos stammer kan leve og arbeide sammen i varig fred og forståelse. Mutanda, jeg ønsker å si deg at jeg beklager min egen andel i all den bitterhet som har vært. *(Han går over til Mutanda, og de trykker hverandres hender. Alle roper hurra.)*

MUTANDA: Dette er den dagen da vi skal rette opp alt det som var skakt. Herr Roland. Jeg har sannelig vært en torn i Deres kjød.

ROLAND: *(Går fram.)* Jeg antar at det har vært skyld på begge sider.

MUTANDA: I alle disse årene har jeg hatet Dem og kalt Dem en fiende av mitt folk. Jeg glemmer ikke mitt folks sår, men hat og bitterhet kan aldri lege disse sår. Herr Roland, vil De tilgi meg?

ROLAND: Men Mutanda, jeg kan forsikre Dem at det har ikke vært noen personlig uvilje i vårt forhold til hverandre . . .

ADAMU: Herr Roland. Er det ikke akkurat der hunden ligger begravet? Vi har vært så forblindet av vår egen politikk og våre egne synspunkter

at vi i det hele tatt ikke har vært i stand til å se hverandre som mennesker.

MUTANDA: Herr Roland, De har alltid ment at jeg var en revolusjonær. De har rett, og i dag er jeg mer revolusjonær enn noensinne. Men hvis vi ikke deltar i den aller største revolusjon, den som forvandler menneskets hjerte, da går vi glipp av det som virkelig betyr noe. Vi trenger en revolusjon som er langt mer omfattende, hvor De og jeg kan stå sammen og forvandle verden idet vi begynner med oss selv.

ROLAND: Begynner med oss selv? Deres ærlighet og mot har fått meg til å skamme meg dypt, og jeg har tenkt på hva De sa til meg for to dager siden. Jeg og mitt folk har skaffet dere materielle goder. Vi har høstet makt og rikdom for oss selv, men vi har mistet menneskenes hjerter fordi vi alltid har vært så sikre på at vi selv visste allting best. Jeg og mitt land trenger å forvandles. Og jeg vil forandre meg. Jeg ber Deres majestet om unnskyldning.

FRU P.: Hvordan går det med denne skatten?

ROLAND: Ja, jeg har et par ord å si om den. Vet dere — en av grunnene til at jeg kjørte så hardt på med denne planen var at det var en idé jeg selv hadde fått. Deres majestet, jeg overlater til Dem, Deres ministre og herr Mutanda som her står og herr Palaver, å gå sammen om å utarbeide et forslag som dere føler vil tjene landet best. Og vil De så tillate at jeg trekker mine egne forslag tilbake?

(Alles reaksjon er preget av forundring og glede.)

ASUNKE: *(Reiser seg og går fram.)* Mine venner. I dag ser vi en hjertenes revolusjon. Når vi lytter, taler Gud. Han viser oss veien. Vi er kun fri når vi er fri fra hat og selviskhet. Majestet, hva har du å si oss?

OBONGEN: *(Reiser seg — alle bøyer seg dypt. Han gir tegn til at de skal reise seg.)* Mine kjære sønner og døtre. Guds plan har aldri vært at vi skulle leve i en splittet verden. Vi har brakt splittelse inn i både vårt familieliv og i vårt folks liv da vi sluttet med å lytte til Ham. Den kyllingen som holder seg nærmest hønen, får de feteste markene. Vi er alle som små kyllinger som er kommet bort fra moderhønen. Vi har ikke villet lytte til Guds røst. Nå ser jeg en ny tidsalder som bygger på Guds ledelse. Tomme hender vil få arbeid, tomme maver vil få mat, og tomme hjerter vil bli fylt av en idé som virkelig tilfredsstiller dem. Dette er den revolusjon som Adamu har brakt oss. Å være med i denne vår tids store forenende stridsstyrke vil bli den rikeste opplevelse i vårt liv.

(TEPPET FALLER)

NKOSI SIKEL' I AFRICA

(Gud velsigne Afrika)

Bantu nasjonalhymne

Nkosi sikelel'i Africa
Maluphaka nyisu dumolwayo
Yizwai mithanda zoyethu
Nkosi sikelela, nkosi sikelela

Nkosi sikelel'i Africa
Maluphaka nyisu dumolwayo
Yizway mithanda zoyethu
Nkosi sikelela, nkosi sikelela

Wozamoya, woza, woza,
Wozamoya, woza, woza,
Wozamoya oyingcwele
Nkosi sikelela, tina lusapholwayo

